

PROFESSZIONÁLIS RENDELKEZÉSRE ÁLLÁS A MEGELŐZÉSBEN¹

CZAKÓ KÁLMÁN

Absztrakt

A cikk a prevenció szakma létrehozásáról szól. A képzési rendszer fejlesztésének igénye adódik annak a kérdésnek a megválaszolásából, hogy a jelen szakokon végzetek tudása elegendő-e a gyakorlatban megjelenő egyéni és társadalmi érdekeknek megfelelő tevékenység végzéséhez? Az észrevehető különbséghez új tartalom innovációja szükséges. A képzés 5.0-ás formájának kialakulásában (Bigirimana 2021) az egyetem korábbi funkcióinak bővítése fontos mind az innovációk befogadását, mind pedig a vállalkozásokra való felkészítést illetően. Különösen fontos ez az új képzési tartalmak és az új kompetenciák kialakítása szempontjából. Innovációnk a professzionális preventor szakma, valamint a fenntartható preventív tevékenységet garantáló, real-time módon működő intézmény létrehozására irányul.

Kulcsszavak: innováció, koncepció, képzés, integráció, fenntartható prevenció

Változástér

Minden változik

Az ember a valóság része, környezetével közvetlen kapcsolatban áll. Kultúránkban ismereteink és tapasztalataink egészéből kialakul világlátásunk, tudásunk, kapcsolatrendszerünk. A világegyetem távlatait látjuk, és tudatában vagyunk annak, hogy nincs mindenben tévedést kizáró tudásunk a teljes valóságról. Helyzetünket, állapotunkat jobbító törekvésünk egész életünkben velünk van. **Törekvésünk** a kedvezőbb állapot, a biztonságosabb helyzet, **a teljesebb emberi élet elérésére**. Szükségleteink, adottságaink, igényünk, érdekeink, céljaink mentén folyamatos küzdelem az osztályrészünk. Egyrészt mindig történik valami, aminek részei vagyunk, másrészt mindig tehetünk valamit lehetőségeink határain belül. Legtágabb megfogalmazásban: az elérhető és elkerülhető belátása alkotja céljaink kijelölésének és döntéseinknek (Czakó 2024, 16. o.) a személyes alapját. Egymáshoz rendelt életet élünk. A megfogant, születő, növekedő és fejlődő **ember életpályája** a tapasztalatok, a tudás megszerzésének és felhasználásának, a kapcsolatok létrehozásának lehetőségét tartalmazza. Hogy mik vagyunk, mivé leszünk életünk során, azt nemcsak a körülmények, a másoktól eredő hatások, hanem döntéseinkkel mi magunk is meghatározzuk.

¹ Innovációs témánk itt közölt összegző leírása a Humán Innovációs Szemle számaiban megjelent korábbi cikkeimmel szerves egységet képez, azok tartalmazzák a további részletezést az elvek, a negentropikus út, az integrációs szintek, a hálózatok, a szolgáltatások és a kockázatkezelés témákban. Az innovatív tartalom implementációjának leírására később kerül sor.

Entropikus és negentropikus változások

A valóságban, a teljes rendszerben a személyes szükséglettől a közösségi sodródásig terjed az emberi tapasztalatszerzés horizontja, melyben a rend vagy a káosz felé irányulnak a folyamatok. Célunk a közjő, az optimális egyéni és közösségi életminőség, az ember kapcsolatainak épsége, amelynek megvalósulása a rend irányában létrejövő szinergikus működés, a funkciók integrációja. A **döntés** az a konverziós pont, amely az entropikus szétesésben és a negentropikus építő folyamatokban a személyes változások szempontjából központi jelentőségű. Meghatározó, hogy a Lét egészére figyelve a belátásra épülő döntésben szabhatunk irányt tetteinknek. A döntés konverziós pontjában alapozzuk meg a remény jogosultságát legvégső céljaink elérését illetően. Egyszerűbb döntéshelyzetekben a bevonódás mértékének dilemmái, a cselekvési út megválasztása, alternatívák vállalása, kapcsolatok választhatósága okoz fejtörést. Határhelyzetekben az ésszerűtlen kockázatok vakmerő vállalása és a kikerülhetetlenül szükséges kockázatok bátor vállalása között kell döntenet. A döntés pontja analóg a geometriából ismert inverziós ponttal, ahol a haladás iránytangense átfordul. Ennek még a legkisebb eltérés esetén is van jelentősége. A helyes irányhoz és célhoz közelítés asszertív eszméje ilyen folyamatok támogatásában látja az apró lépésekben létrehozható változtatást.

Személyek vagyunk, egymást kiegészítjük

Az ember észleli, érzékeli, felfogja, értelmezi azt, ami történik, ami hat rá. Érzékenységünknek, sérülékenységünknek, védekező, egyensúlyt visszaállító képességünknek mértéke van. **Felkészültségünk** mértékét képességünk és tudásunk határozza meg leginkább lehetőségeink határain belül. Képességeink fejlesztése és a tudás megszerzése személyes törekvésünk eredménye javarészt. Amire figyelünk, azt tudatosítjuk. Az élet minden területén lehetünk **tudatos cselekvők**. A cselekvés lehetőségei még nem értékhez kötöttek. Az azonban már értékítéletünktől, értékválasztásunktól függ, hogy hogyan nyilvánulunk meg, miért küzdünk, mit akarunk, milyen szükségletek és igények érdekében dolgozunk, minek megszerzésére, minek támogatására törekszünk, kivel vagyunk szolidárisak. Odafigyelésünk vagy elutasításaink mögött hozzáállás és állásfoglalás van. Életünktől, jelenlétünktől nem választható el a tennivalókban való érintettségünk, a lehetőségek közötti választás kikerülhetetlen ténye, a döntés szükségessége.

Amire **egyedül** nem vagyunk képesek, azt lehet, hogy **másokkal együtt** megtehetjük. Kiegészítjük egymást képességek, tudás, eredményes hatásgyakorlás szempontjából. Az emberiség történetében valamikor a vaskorban a mai értelemben vett, vasat megmunkáló kovács szerszámkészítő, ötvös is volt egy személyben. Néhány évszázada még a mai értelemben vett fodrász vette magának a bátorságot, hogy fodrász, fogorvos, sebész szerepben cselekedjen. A cselekvő, korábbi határait meghaladó ember önként vállalt merészségből vagy neki tulajdonított, elvárt illetékességből új módon avatkozik a folyamatokba. A himlő védőoltásra kiindulópont volt Jenner megfigyelése, a penicillin alkalmazására Fleming reflexív felismerése. A kezdeti gyakorlati differenciálódások után az új beavatkozási forma sajátosságai érvényre jutnak. *A felismert új tartalom nem a korábbi keretben, hanem azt meghaladó új kezdeményezésekben találja meg saját fejlődése új módszereit, eszközeit, formáit.* A valóság egészét a részek felől, az egyes részeket a valóság egésze felől vizsgálva az egyes eseményekre vonatkozó tudásunkat a két irányból való közelítés találkozási

pontjaként kezelhetjük. Mind az egészre vonatkozó, mind a részekre vonatkozó elméletek, elvek adott helyzetben egymásra vonatkoztathatóak. Kitűnik, hogy azok egymással harmóniában vagy diszharmóniában vannak-e. Kiderül, hogy megszerzett tudásunkkal még nem készültünk fel teljesen új tennivalóinkra.

Egymásraultalságunkban kölcsönösség rejlik. A **kölcsönösség tudatosítása** mindenkiiben kialakulhat. Számtalan alapítvány, csoport, kft, egyesület, vállalkozás jön létre, amelyeknek saját szakmai mondanivalójuk van. A tennivalók nem is ritkán meghaladják egy-egy segítő személynek, csoportnak a lehetőségeit. Legjobb esetben további szakemberek bevonására kerül sor, illetve másokhoz irányítják a kliensként kezelt embert. Mára kialakult az a helyzet, hogy akik irányt és célt nem látnak a segítő, tanácsadók, hivatalok, intézmények stb. rengetegében, magukra maradnak, vagy ide-oda irányított kliensekké válhatnak és minden részlet kapcsán vég nélküli láncban további hozzáértő támogató, segítő személyt keresnek. A kívánt állapot eléréséhez nem elegendő a kölcsönösségből kiindulni. Komolyan kell venni a végzettségből fakadó **kompetenciák** határait és a különböző kompetenciák egymáshoz **illeszkedésének** közös pontjait. A kompetenciaillesztés önálló szakmai feladat a társadalom egészében, mert nem néhány esetről van szó, hanem az objektivált tartalmak, dolgok, ügyek kapcsán nagyon sok területre nyílik ablak. Szükség van folyamatosan az új, más kompetenciákkal való együttműködésre.

Minden eset más, minden helyzet különböző. Konkrét esetekben kell helyt állni. A megszerzett tudással, az odaforduló figyelemmel nem esélytelen a cél elérése. A mindenkori jelen állapotban *nem tehetjük meg, hogy csak akkor cselekszünk, ha már minden kérdést meg tudunk válaszolni* A tudomány egyre több eredményt elérve egyre több kérdés megválaszolására kényszerül. Nincs saját fejlődése végpontjánál. Aki felkészülten cselekszik még nem egy tökéletes tudás alkalmazója, hanem úton van, szemben áll az ismeretlennel. Előfordulhat, hogy olyanok is támogató és segítő szerepet vállalnak, akik nincsenek kellő felkészültség birtokában, de elég „bátrak” ahhoz, hogy valami nevében önmagukat jelentsék a tevékenység elvégzésére. A preventív hatásgyakorlás egész területén szükség van a szakmai tartalom folyamatos *felülvizsgálatára* a mérnöki, orvosi, jogászai tevékenység minőségének intézményes kontrolljához hasonlóan.

Paradigmák és innováció

Paradigmák a 21. században

Az életkorhoz kötött **fejlődésméletek** sokasága az egész emberi életciklusra kiterjed. Egyes megállapítások kifejezetten egy életszakaszra, mások több életszakaszra vonatkoznak. A megismerés és a viselkedés változására vonatkozóan összességében azt állítják, hogy a genetikának, a tanulásnak, a közösségnek, a társadalomnak formáló ereje van.

Életszakaszok és tartalmak kutatása

A **gyermekfejlődés** szerint a gyermek viselkedésének fejlődésében vagy a közösség, a társadalom, vagy a genetika a legerősebb meghatározó tényező. A társadalom változtatja meg rossz irányban az ember viselkedését Rousseau² szerint. A viselkedés

² ROUSSEAU, Jean-Jacques, 1712–1778

öröklődésének elmélete (Lombroso³, Galton⁴) a biológiai tényezők nagyon jelentős szerepére mutatott rá. A modern genetika szerepét az ismeretek fejlődésével kapcsolatban az „új pszichológiai elméletekkel” foglalkozó Campbell⁵ hangsúlyozza.

A „*mennyiségi és a minőségi kiindulópontok a megismerési folyamat kezdőpontjai*”, melyek fontosak gondolkodásunk megalapozásához és a következtetésekhez. A megismerés fejlődésének tanulmányozásában Kant⁶ ismeretelméletére támaszkodott Piaget⁷. Elmélete szerint (Piaget 1954) a gyermek felépíti magában a valóságot. A gyermek gondolkodásában megjelenő hibák és a felnőttek gondolkodásában megjelenő hibák különbözőségének magyarázatát kereste, a megismerés folyamatát vizsgálta, az ismereteknek az egyén fejlődésével párhuzamos kifejlődését, bővülésének szakaszait tanulmányozta; a megismerés természetét kutatta. Kohlberg és Gilligan vitája a „*serdülőkori önismeret kifejlődését*” illetően: (Kohlberg 1976) a meglévő nézetkülönbségeket hozta a felszínre (Tókos 2005); Kohlberg az erkölcsi ítéletalkotás fejlődésének *morállal* kapcsolt elméletét írta le (Vincze 2020). Gilligan a „*férfiak és a nők pszichológiai fejlődésének különböző*” útját fejtegette. (Gilligan 2016) Kegan önmagunk (Self) kibontakozását, fejlődését a csecsemőkortól kezdve kíséri figyelemmel. (Kegan 1982) A fejlődést az „*életkori szakaszok szerin*” tárgyalja egészen a **felnett**korig; megállapítja, hogy a „*dolgoknak értelmet adó törekvés*” kezdettől fogva sajátunk, miközben mindig megkülönböztetjük önmagunkat és másokat. Gondolatkísérletként teszi fel a kérdést: Ha a kortárs kultúra egy iskola lenne, amelynek tananyaga a modern élet által teljesített összes feladat és elvárás, akkor bárki leérettségizne? Kegan rámutat arra (Kegan 1994), *hogy az összetett igények és a szellemi képességeink között nagy az eltérés*. Magánéletünk és közéletünk pszichológiáját tárgyalja. Loevinger elmélete (Loevinger 1976) szerint „*az ego érése és fejlődése*” életszakaszokon keresztül a „*belső én és a külső környezet közötti dinamikus interakció*” eredményeként valósul meg. Loevinger elmélete hozzájárul az egofejlődés körvonalazásához, amely túlmutat a vonáspszichológia széttagoltságán, és „*a személyiséget értelmes egészként*” tekinti. Perry rendszere (Perry 1970) azon az elemző munkán alapul, melyben a kognitív és etikai fejlődést egyetemi hallgatóknál vizsgálták. Azt javasolja, hogy a főiskolai hallgatók (de mások is) „*utazzanak*” át „*az intellektuális és erkölcsi fejlődés négy fő szakaszán: a dualizmustól a sokféleségig, a relativizmusig és az elkötelezettségig*”. Munkásságában ez a négy szakasz 9 "pozícióra" van felosztva. Bradbury és Reason szerkesztésében több kiadást ért meg az *akciókutatás* karakterisztikáit és változatait sok szerző cikkével ismertető kiadvány (Bradbury-Reason 2013). Célja, hogy *mások eredményeit terjessze* és megismertesse az ígéretes akciókutatások eredményeit. A hatást felerősítő *team munka* előtérbe kerülése innen ered. Torbert munkássága középpontjában *kutatócsoport létrehozása* (Torbert 1976) áll valamely cél/álm (Torbert 1987) megvalósítására. Javaslatokat fogalmazott meg a „*szociológia transzformációjára*”, „*a mennyiségi és a minőségi és akciókutatás integrálására*”. Kritizálta a csoportkutatást egy „*új elmélet/gyakorlat kialakítása*” érdekében. "Listening into the Dark" (Torbert 2013) című esszéjében „*teszteli az együttműködésen alapuló fejlesztő akciókutatás érvényességét és hatékonyságát*” az én, a társadalom és a „*tudományos kutatás átalakításának*” leírására és ösztönzésére.

³ LOMBROSO, Cesare, 1836-1909

⁴ GALTON, Francis, 1822-1911

⁵ CAMPBELL, L. Robert, 1953 -

⁶ KANT, Immanuel, 1762-1804

⁷ PIAGET, Jean, 1896 - 1980

Torbert a „*társadalomtudományi paradigmák analóg koncepcióját, elméletét*” (Torbert 2021) helyezte a paradigmák mellé. Wilber megfogalmazásában az „integrál pszichológia” egy térképet kínál mintaként **az egész emberhez** (Wilber 2000). Ebben tapasztalati utakat biztosít az egészség felfedezéséhez a posztmodern pszichológia pereméről származó módokon és kiegészítő megközelítést biztosít az egész ember gyógyításához, miközben megőrzi a pszichológia négy korábbi forrásából (behaviorista, pszichoanalitikus, humanista/egzisztenciális és transzperszonális) származó hasznos tartalmat.

Az **időskor** kutatása és az intergenerációs kapcsolatokban betöltött szerepe a modern szociológiai kutatások önálló témájává vált; beszélünk a konvoj elméletről (Antonucci et al 2013), az ezüstgazdaságról (Csoba-Ladancsik 2020).

Társadalomtudományi paradigmák

1. **Behaviorizmus** – asszertív törekvés az operáns kondicionálás révén történő egyoldalú *irányításra*. Ingerek és válaszok elkülönítése *főként laboratóriumi módszerek* alkalmazásából adódó eredményekre építve. Skinner és Taylor meghatározó munkássága példaértékű a viselkedés kutatásában.
2. A **Gestalt pszichológia, szociológia, antropológia** értékelő és érzelmi törekvés egy másik személy vagy kultúra hiedelmei, értékei és rituáléi általános *mintázatának megértésére*. *Nem törekszik intervencióra*, hanem személyes, entográfiai megfigyelésekre támaszkodva *esettanulmányokat* készít. Az integratív eszméket, normákat és éneket lényeges elemként feltételezi. Oliver Sacks tipikus Gestalt pszichológus, William Foote Whyte gestalt szociológus, Alfred Schütz szubjektív fenomenológus.
3. Az **Empirikus pozitívizmus** (EP = Empirical Positivism) kritikus. *Intellektuális törekvés a prediktív bizonyosságra* a deduktívan logikus, az univerzálisan általánosítható és az empirikusan kijelenthetővel kapcsolatban. Véletlenszerű mintavételű, kísérleti *statisztikailag elemzett hipotézisvizsgálati* tanulmányokat, valamint az intelligencia számítógépes modellezését előnyben részesíti. Kvantitatív bizonyosságra épít. Herbert Simon empirikus demonstrációi a korlátozott racionalitás fogalmát példázzák.
4. A **Többmódszeres eklektika** (MME) Multi-Method Eclecticism) gyakorlati törekvés az érvényesség, a megértés, az alkalmazhatóság és az elmagyarázott eltérés arányának megváltoztatására. Javasolja a háromszögelést a mennyiségi és a minőségi módszerek között. Steven Pinke pszichológus és Jean Bartunek menedzsmentkutató a multi-method eklektika jellegzetes művelői.
5. A **posztmodern kritikai értelmezés** (PCI = Postmodern Critical Interpretivism) számba veszi a radikális szubjektivitás és perspektivitás töredékességét minden nyelvi felfogás és koncepció szempontjából. Előnyben részesíti a korai paradigmákban előtérbe került objektumok implicit, magától értetődő hátterének *„dekonstruálását, a kutató gyakorlatot és kritikus szempontokat”*. Példaként említhetjük a szervezetpszichológiában (Restás 2019) Pfeffer – Van Maanen vitáját Pfeffer álláspontja (Glick et al 2007) és Van Maanen retorikai interpretívizmusa között. Inspirációk (Kádi et al 2019) egész sora tartalmazza a

kiindulópontok valamilyen hasznosíthatóságát. „Nagyobb konszenzust és erőteljesebb paradigmákat” keresnek a szervezetkutatásban (Glick et al 2007).

6. **Akció tudományi gyakorlat.** (ASC = Action Science Praxis) A valóságban érvényes információk generálására, a nagyobb interperszonális és szervezeti kapacitás létrehozására irányul. Eszköz: az akciókutatás és tanulmányok felhasználásával „önmagunk és mások interakcióinak elemzésére törekszük”. „A kívánt eredmények elérésére az időbeli szituációkat, a bizalomépítést, az elmélet és gyakorlat eltéréseivel való szembekerülést dolgozza fel” – írja Torbert. Mintaként idézi Clay Alderfer (2011), Chris Argyris (1970, 1980, 1985) és Irvin Yalom (1970, 1980) munkásságát.
7. **Együttműködő ökológiai kutatás.** (CEI = Cooperative Ecological Inquiry) A témában elkötelezett, „valós idejű vizsgálóközösségek létrehozására irányul”. Szubjektivitás és nézőpontokra hivatkozás helyett szembe kell nézni azzal, amit a jövőről gondolhatunk; látni kell a stratégiák és az elért eredmények ellentmondásait. Szerepet kap az önkéntes tevékenység. Egyéni és közösségi változás szükséges. Bradbury, Reason munkássága és Scharmer (Scharmer 2021) U-elmélete (2011), továbbá a Presencing Institute működése – a kollektív intelligencia kutatása – továbbá a változáskezdeményezés témája álljon itt mint korai példa. „...A proaktív vezetés, és az ágazatok közötti »proaktív politikai tudatosság« természetesen része az innovációnak. Tehát ez számos különböző módon fog történni, de főként a kisebb országokban láthatjuk majd először az innovátorok színrelépését”⁸.
8. **Együttműködésen alapuló akciókutatás** (CDAI = Collaborative Developmental Action Inquiry) Torbert utal arra, hogy felismerhetjük „a korábbi paradigmák és a velük analóg egyéni és szervezeti cselekvési logikák” összetett, kaotikus összefonódásait. A kívánt eredmény érdekében fenn kell tartani „a paradigmák közötti interakciót a beszélgetés, a munka, a meditáció és játék, a kölcsönösen átformáló tudatosság, az erő és szeretet által generált időszerű cselekvésre törekvésben.” (Torbert 2021). Újfajta globális folyamatorientált pszichológia létrehozását sürgeti Liu, Sik-Hung, Gastardo-Conaco és Womg, amely mentén a gazdag országok tudósai és a fejlődő országok akadémikusai együtt tudnak dolgozni (Liu et al 2008).

A **társadalomtudomány**, pl. a behaviorizmus, az empirikus pozitivizmus paradigmáinak alkalmazásakor a társadalmat megfigyelhető és tárgyilagosan mérhető, oksági viszonylataiban jórészt feltárható valóságnak tekinti. A Gestalt paradigma és a posztmodern kritikai interpretáció paradigmái a személy, a kultúra révén szubjektív és interszjektív módon *megismerhető* valóságnak tekintik, ahol szándékok és normák irányítják a viselkedést. A **tudományfilozófia** ezekbe a megközelítésekbe beleszövi a „tudásérdek”, a „gyakorlati érdek” és az „emancipációs érdek” megkülönböztetését (Habermas 1981) mintegy meta-paradigmaként, ami átjárja a cselekvés ésszerűsítését és a funkciók kritikáját.

⁸ interjú: <https://epale.ec.europa.eu/hu/blog/epale-interju-otto-scharmer-egy-rendszer-megvaltoztatashoz-batornak-kell-lened-ahhoz-hogy> [2024.03.24.]

A posztmodern értelmezés „nyelv-fordulóján” talán túljutott a „cselekvés-fordulat” (Reason és Torbert, 2001), melyet az akciókutatás tudománya, az **Együtműködő Ökológiai Kutatás** és az **Együtműködési Fejlesztési Akciókutatás** példáz. Valós idejű kutatóközösségek működtetése a cél. Ezt látjuk megvalósulni témaközpontú intézmények és kutatócsoportok létrehozásában. Torbert 4 jellemző⁹ és azok változatait veszi alapul, mely szerint (3x3x3x3=) 81különböző típusú cselekvési lekérdezési módot hoz létre. Elemzések szerint a szervezetek a CDAI módszerrel jobb eredményt értek el, mint akciólogikus vezetésükkel, mert a CDAI többet magyaráz meg a jelenségek empirikus varianciájára vonatkozóan, mint az EP.

A CDAI koncepció felhasználása

A professzionális preventor (Czakó 2022c) szituációk, folyamatok, személyek, kontextusok, időtartamok figyelembevételével dolgozik a személyes individuális és közösségi térben. Annyi bizonyos, hogy **a preventor valós idejű tevékenysége** a CDAI figyelemre méltó koncepciójával kibővíthet és hatékonyabbá válhat esetünkben a **források, tudás, képzés, gyakorlat, elemzés** részegységekkel és azok együttes munkájának garanciájával. A létrehozandó professzionális preventor képzettsége alapján képes adott pillanatban rendelkezésre állni. A preventor tevékenységének létrehozása a professziók területén új. Helyet kér magának az új cél elérését szolgáló professzió, mert a célt a társadalomban a meglévő aktorok nem tudják elérni az eddig kialakult tevékenységi struktúrákban, és mert a közös tudásanyagból más elsajátított tudásra van szükség, hogy a professziók új együtműködése létrejöhessen. Építeni kell a végzettek már meglévő tudására, az azokkal teljesíthető funkciókra, de az új képzettséggel együtt az egymást kiegészítő szinergikus működés érdekében valamennyit egységes jogi keretbe illesztett szabályozásnak kell megalapozni.

A preventív változtatás

A preventor hatásgyakorlásának területei

A preventor kritériumoknak megfelelően valamely szerepben tevékeny, a cél elérésére irányuló döntéseket tanácsol a hatásrendszerben. Szolgáltatásait igénybe lehet venni egyéni és közösségi állapothoz vagy szituációhoz illeszkedően. Célmegvalósító cselekvésben pl. koordinátor, *akcióközösség* létrehozásában pl. animátor, *praxismodellek* létrehozására pl. promotor, a kialakuló csoportok *kapcsolatainak* pl. facilitátora, *kompetenciák kombinációinak* pl. menedzsere, pl. mediátor a szükséges *kompetenciamintázatok* kialakítása érdekében, pl. koordinátor *új kompetenciák befogadását és régiak kiválását* illetően. A populáció egészében adott *állapot stabilizálása*, valamely *irányban történő eltolása*, vagy valamely jellemző mentén való *tagolása* érdekében fejt ki *megmaradást vagy megszüntetést* eredményező hatást a közösségben. A hirtelen kialakuló és *megmaradó hatásokat* számításba veszi, a káoszt eredményező *sodródással szemben* a rend felé vezető *integrációs folyamatokat* előmozdítja.

⁹ 1. a személyes hang, 2. a gyakorlat, 3. a visszajelzés és az 4. idő

Preventív kritériumok

1. táblázat: A preventív hatásgyakorlás kritériumai

1. kritérium: KOMMUNIKATIVITÁS	Preventív kommunikációs maximák betartása, a kommunikációs stílus helyes megválasztása, a szakmai és szakmaközi kommunikáció módjának elfogadása.
2. kritérium: KÖLCSÖNÖSSÉG	Kapcsolat kölcsönös kezdeményezéssel, pl. segítség kérése – segítség, gondoskodó ellátás elfogadása. Az egyoldalúság gátló hatásának tudatosítása, a kölcsönösség minden formájának elfogadása.
3. kritérium: KÉSEDELEMNÉLKÜLISÉG	A real-time tevékenység prioritással kezelése, a térben és időben felmerülő kockázatok tudatosítása.
4. kritérium: HITELES TUDÁS	A kompetencia érvényességének biztosítása, a hiányos tudás kockázatának csökkentése. A PREVENTOR az a szakember, aki a megelőzés terén tapasztalat és előrelátás alapján képes képzettségének megfelelően döntést hozni és a jó cél érdekében hatékonyan cselekedni. Akik a döntés helyzetébe kerülnek, támogatást kaphatnak a preventortól.
5. kritérium: RENDELKEZÉSRE ÁLLÁS	A tevékenység fenntarthatóságának garanciája, szükség esetére készlet mobilizálása, előrelátás szerint felkészültség a nem várt hatások kivédésére.

Forrás: Saját szerkesztés

A preventor működése

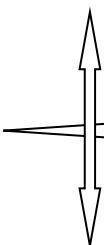
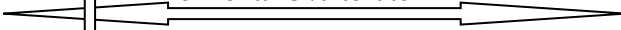
A preventor a tennivalók végzésében kritériumoknak (minimum 5 féle) tesz eleget, megválasztja a szükséges tevékenységet (alapvetően 7 féle¹⁰) és abban a szerepben (nagyon sokféle¹¹) jár el, amelyik adott állapotban, adott szituációban az eredményes működéshez illeszkedik.

¹⁰ 1. feladat végzése, 2. probléma megoldása, 3. kérdés megválaszolása, 4. kérés teljesítése, 5. új információ adása, 6. új tapasztalathoz juttatás, 7. új élmény biztosítása

¹¹ Példák: promotor, iniciátor, facilitátor, animátor, coach, tanácsadó, koordinátor, konnektor, konzultáns, mediátor, orientátor, tutor, duktör, menedzser, timer, szupervizor, revizor...

Preventív kapcsolatok és praxis- modulok elhelyezése

2. táblázat: A preventív-modul (minta/templát) az integrációs szinten és praxisok szempontjából

Integrációs szintek: (Level=L) L ¹ - L ²⁶	Irány	Egy szociológiai praxisra irányultan	Több szociológiai praxisra irányultan	Minden szociológiai praxisra irányultan
	vertikális változatok 	modul-vert.1. L ¹ ↓ L ²⁶	modul-vert.2. L ¹ ↓ L ²⁶	modul-vert. Σ. L ¹ ↓ L ²⁶
		horizontális változatok 		
		modul-hor.1. L ¹ ↔ L ²⁶	modul-hor.2. L ¹ ↔ L ²⁶	modul-hor. Σ. L ¹ ↔ L ²⁶

Forrás: Saját szerkesztés

Néhány horizontális példa:

- Modul-hor.1.: L¹ tárgyi szinten – Személyazonosító applikáció. Preventor-ID¹²
- Modul-hor.1.: L¹ tárgyi szinten – szemsérüléstől védő szemüveg.¹³
- Modul-hor.1.: L² személy szinten: személyes életvezetés¹⁴ céllal preventorként önmegjelölő változatok: coach, pszichológus, pedagógus – felnőttek képzése is
- Modul-hor.1.: L² személyi szinten: Test-Lélek-Szellem program¹⁵
- Modul-hor.1.: L⁵ intézményi szinten: A pedagógiai szakszolgálatok prevenciósi tevékenysége¹⁶
- Modul-hor.2.: L² személy szinten: személyes életvezetés és könyvelési segítés preventorként önmegjelölő céllal
- Modul-hor.2.: L³ család szinten: párkapcsolati prevenció¹⁷, önismereti tréning

¹² <https://apps.apple.com/de/app/preventor-id/id1635596963> [2024.03.10.]

¹³ <https://www.infield->

[safety.com/augenschutz/schutzbrillen/vollschutzbrillen/preventor/?attribute_pa_bezeichnung=preventor-grau-tuerkis-pc-hc-af-as-uv](https://www.infield-safety.com/augenschutz/schutzbrillen/vollschutzbrillen/preventor/?attribute_pa_bezeichnung=preventor-grau-tuerkis-pc-hc-af-as-uv) szemüveg [2024.03.10.]

¹⁴ <https://vmi.life/eletvezetesi-preventor> [2024.03.10.]

¹⁵ <https://kunigundakozpont.hu/preventor> [2024.03.10.]

¹⁶ <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10036248> [2024.03.10.]

¹⁷ <https://vmi.life/jelentkezes-parkapcsolati-preventor> [2024.03.10.]

- Modul-hor.2.: L⁴ csoport szinten: Kereskedelem és Szolgáltatás Kft¹⁸
- Modul-hor.3.: L² személy szinten. Folyamatos bővítéssel teljes körű segítség professzionális preventorként

Néhány vertikális példa:

- Modul-vert.1.: L¹, L³ Gyermek és ifjúsági preventor¹⁹, önismereti tréning
- Modul-vert. 1.: L¹, L⁵, L¹⁵pénzügy: CLM – kliens életciklus menedzsment²⁰ egyéneknek, intézményeknek, kormányzatnak.
- Modul-vert.1.: L² személyes szinten gyermekvédelemben, a gyermekotthonban preventorként önmegjelölő változatok: étkeztető, gondnok, tanácsadó, szociális gondoskodó, karitatív segítő
- Modul-vert.1.: L² folyamatos bővítéssel teljes körű segítség professzionális preventorként
- Modul-vert.1.: L⁴-L¹⁵ Céginformációk²¹. Nyomtatásfigyelés, cégkivonat, cégmáslolat, hirdetésny, mérleg, elemzés, kapcsolati ábra, tiszttségviselő
- Modul-vert.1.: L⁵-L¹⁵h: kockázatmenedzsment²²
- Modul-vert.2.: L² személyes szinten gyermekvédelemben preventorként gyermekotthonban, életpálya szervezésben, tanulási intézményben, munkahelykeresésben, lakhatásban, kórházi ellátás, gyermekcsoportok szervezése, speciális csoportok, országos összejövetelek, más intézményekben való tevékenység.
- Modul-vert.2.: L¹-L¹⁵ Munkavédelem és tűzvédelem²³, krízisintervenció, traumák feldolgozása személytől az ország szintjéig
- Modul-vert.3.: L¹-L¹⁵ Professzionális preventor – fejlesztő, integrátor

A magasabb szint felől a jogalkotó és a politikai döntéshozó teszi lehetővé az integráltabb modul létrejöttét, az alacsonyabb szint felől elsősorban a horizontális jogszerű folyamatok választása járul hozzá az integrálódás folyamatához.

Az integráció - a preventor integráló tevékenysége

Mindenhol emberek vannak, akik felkészültségükkel, döntéshozatalukkal az emberi események alakítói. Mindegyik típusú hatásgyakorlás figyelemmel kell hogy legyen más meglévő folyamatokra. Nehezíti az eredmény elérését, hogy az egy időben lejátszódó folyamatokat nem ismerjük egyforma mélységig. Az egyes folyamatok

¹⁸ <https://webshop.opten.hu/preventor.-hu-kft-c1309103576.html> [2024.03.10.]

¹⁹ <https://spauza.hu/balasko-hajnalka-onismereti-trener> [2024.03.10.]

²⁰ https://preventor-com.translate.google/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=hu&_x_tr_hl=hu&_x_tr_pto=sc [2024.03.10.]

²¹ <https://ceginfo.hu/ceg-adatlap/preventor-kft-0109660062.html> [2024.03.10.]

²² <https://mersz.hu/blaho-czako-poor-nemzetkozi-menedzsment> [2024.03.10.]

²³ <http://www.preventer.hu> [2024.03.10.]

sebessége is különböző, sőt lefolyásuk időtartama is különböző: egyesek rövid idő alatt lejátszódnak, mások pedig hosszú ideig kitartanak, adott időtartamban más, új folyamatok veszik kezdetüket.

Kapcsolatok alapja lehet a nagyon hasonló vagy azonos szükséglet, ösztön, vágy, érzelem, igény, attitűd, érdek, motiváció, érték, cél, döntés, akció, a népesség közös kombinatív, helyváltoztató, felülkerekedő, hirtelen bekövetkező vagy sodródó változási folyamata. A kisebb-nagyobb közösségek, egészen a globális társadalomig a kialakuló kapcsolatok sokféle tartalmú és kiterjedésű elrendeződését, mintázatát hozzák létre. Leggyakrabban a kapcsolatok hálózatba (Czakó 2020) rendeződésére szoktunk gondolni. Hétköznapijainkban, beszélgetéseinkben érdekhálózatokról, motivált személyek hálózatáról, értékek alapján szerveződő hálózatról, döntések hálózatáról, akciók hálózatáról esik szó. Nagyobb társadalmi jelenségek közül sok szó esik a migrációs hálózatokról, a felülkerekedő praxishálózatokról.

Vállalatok és nemzetgazdaságok versenyének időszakát éljük. Források, termelési folyamatok, raktárkészletek versenyében veszünk részt. Az eseményeket több integrációs szinten kezeli a jogi szabályozás. A folyamatok új logisztikájával egy-egy csoport részleges elkülönítés során modullá szerveződik és gazdaságosabb előállítással, kevesebb folyamatközi veszteséggel, optimálisabb időn belül, a személyes igényekhez jobban közelítve versenyelőnyre tesz szert. Az ipar területén ez a törekvés gyors, ígéretes előnyt hoz létre az egyes termelő folyamatok egységbe szervezésével. A tevékenység típusokon belüli folyamatközpontú (P_r-c), személyközpontú (P_e-c), kontextusközpontú (C-c), időközpontú (τ-c) modulok létrejötte minden esetben társadalmi előnyhöz vezet, és távlatában ezek kombinációi, illetve valamennyi együttese hozza létre a legteljesebb eredményt.

Egyes integrációs szinteken azonnali eredményt hozhat létre a professzionális preventor a szociológiai praxisokban. Példaként a praxisközösség személyeinek szerveződését, a gyógyítási folyamat esetmenedzselését (családi orvos), a sürgősségi- eü. szakellátási tennivalókat (értesítéstől a kezelésig), a szociális ellátást, munkaügyet, lakhatást szolgáló teendőkből kialakuló cselekvési lánc rövidítését, időbeli csökkentését jelentő lehetséges formációkat említhetjük, amelyek a „gondoskodó állam” hatékonyságát növelik. Ipari példát is említhetünk. Az építőipar komplex termékét a részfolyamatok, termelőhelyek, a munkaező, a hulladékmentesebb eljárás, az egyéni megrendelői igényekhez alkalmazkodás, a gazdaságosabb működtetés stb. szempontjából lehet egy-egy építési modulba szervezni. A mezőgazdaságot és élelmiszeripart, a munkaező-gazdálkodást, a szociális ellátást, az egészségügyi ellátást összekapcsoló folyamat révén az agrártermék előállítás, a feldolgozás, a szállítás, a raktározás, a megrendelői igények egységes keretbe illesztésével lehet egy modulba szervezni. Valójában nem új a lehetőség, de a megvalósulások ritkák, egyes integrációs szinteken pedig egyáltalán nem jött létre még a lehetséges, előnyös modul.

A kapcsolatokra képes személyek, a preventív centrumokat működtető közösségek hatására a társadalom integráltsági foka megváltozik, növekedni kezd, közelebb kerül az emberi méltóságnak megfelelő állapotban való működéshez.

A professzionális preventor által nyújtott szolgáltatások

A szolgáltatás a jog által körülírt területen a tartalmak ismerete (**képzés**) és a gyakorlati tapasztalatok (**elemzés, forrás, tudástár**) alapján, különös figyelemmel a stratégiák, menedzsmentek, taktikák, praktikák felismerésére és alkalmazására

(gyakorlat) a szociológiai praxispolitikai célkitűzések elérése érdekében valósul meg.

A preventor munkájának meghatározott kezdete, időtartama és lezárása egyértelmű tevékenységre vonatkozik. A tervezett szolgáltatások az alábbiak:

1. Az eseményterületre/eseményre vonatkozó kompetencia-mintázatainak, személyek akcióközösségének és praxisközösségeknek az összeállítása.

- Egyéni és közösségi stratégiák összehangolásában a közös cél elérése érdekében döntésekhez javaslatot tesz.
- Versengő érdekek win-win szituációba segítésében részt vesz.
- Az érdekek és az értékek figyelembevételét előmozdítja.
- A praxismátrixok és célmegvalósító gráfok egységes keretben való kezelésére javaslatot tesz adott folyamattal kapcsolatban.
- Kapcsolatok építését előmozdítja a közös célok érdekében.
- Közös érdekek mentén erősíti a közös törekvést a prioritizált területeken.
- Generációkon átívelő célok megvalósításába a követő generáció bevonását segíti.
- Generációk együttműködésének, tapasztalatok átadásának folyamatát segíti.
- Közös tevékenységben személyek találkozását előkészíti.
- Nem lehet véletlenül hagyni az eseményeket, ebben a döntéshozókat támogatja, mert a személyek közötti bizalom és a szükséges tudás egy időben fontos.

2. Az eredményt jelentő szolgáltatás, valamely termék létrehozására szolgáló praxis-modul fokozatos kialakítása az ideáltípusok, a gyakorlati tipikus események és az alternatívák figyelembevételével, a célra irányuló tevékenységek szinergikus működésének támogatásár.

- A fellelhető célok kiválasztásában tanácsadó.
- A céltevékenység érdekében az információk és a gyakorlatok integrált kezelését előmozdítja.
- A bevonódás mértékének kialakításában döntés-előkészítő.
- Együttműködik a közszolgáltatásokhoz való hozzáférésben.
- Súlyozza a közösség kulturális életében választható eseményeket.
- Az előállító technológiák szerepének prioritizálásában tanácsod ad a döntéshozóknak.
- A közös érdekek minél szélesebb körben és minél több tartalom mentén való feltárásában részt vesz.

- Az értékek létrehozatalához a döntések előkészítésében részt vesz.
3. A gazdaságosan kezelhető kontextusok figyelembevételére felhívja a figyelmet.
- A kívánt cél eléréséhez szolgáló pragma, azaz módszerek, eszközök és formák tudatos fejlesztésére javaslatot tesz, mert mindent nem lehet egyszerre a legmagasabb fokon fejleszteni.
 - Az integráció kisebb komplexitású szintjeiben kialakuló szerveződésekre ráirányítja a figyelmet.
 - A szint saját érdekeire építi a magasabb szint kialakítandó érdekeit.
 - A kaotikus állapot csökkentésére törekedve, az elérendő cél értékét, jó mivoltát és hasznát feltárja és a döntéshozatalhoz javaslatot készít.
4. Az eredmény létrehozásához szükséges időkeret kialakítására javaslatot tesz.
- Időgazdálkodást támogat.

Munkája során a kezdő állapotot leírja, a megvalósítás során jelentkező véletlenszerű események megjelenéséből levonható tanulságokat összegzi, végül pedig a záró állapotot dokumentálja.

A preventor munkájának hatása

Jog által szabályozott keretek között a preventor tevékenységet folytat valamilyen szerepben az alkalmazó érdekeihez igazodva, valamely cél elérésére, meghatározott időtartamban; a preventor diplomájának fokozata (asszisztens, mester, professzionális) jelzi felkészültségét. A humán erőforrás bányászata, kitermelése, fejlesztése a kereskedelemben gyakran használt mérlegelés szempontjából nagy hasznot képes hozni, energiát, időt nyer a társadalom folyamatai számára. A preventor szakma és intézmény létrehozása, működtetése a társadalom erőnlétének, védekezőképességének, rezilienciájának egyik garanciája. Az érintett felelős vezetők saját területükön, az egész országban biztosíthatják a preventív tudatos tevékenységet szűkebb és tágabb környezetükben. Csak a populációs méretekben megvalósított hatásgyakorlás vezet az egész társadalom kedvező változásához.

A preventorképzés

Az **új oktatói identitást** fel kell építeni a prevenció területén. A létrehozás folyamata elején azok a kompetenciák állnak, amelyeket a jelenlegi képzési rendszerben lehet megszerezni. Arra épül a professzionális preventor képzésének folyamatában az új tartalmak posztgraduális elsajátítása. A kialakuló oktatói identitást az általános és a valamely területre specializált tartalom birtoklása jelenti. (Czakó 2022b)

A **képzésbe belépők** a felsősoktatásból jönnek. Meglévő diplomájuk anyagához többleteként tanulják meg a preventor tevékenységhez szükséges ismereteket és gyakorlatokat. A részterületek preventoraiként működők tevékenységét tovább kell fejleszteni, fel kell emelni a professzionális szakma szintjére a hatásrendszeri képzés révén.

A **képzés** megvalósítása két módon történhet. Az első mód: kapcsolódás a formális képzésekhez jelenléti és online részvétellel diszciplináris formában, meghirdetett műhelyfoglalkozásokon. A második mód az online-képzés kreditgyűjtés

EU-ban megjelölt eljárásával, a mikrokreditek gyűjtésével, mely az időkeret és a témafeldolgozás tág lehetőségét kínálja. A PPKE BTK dékáni ajánlásának megfelelően ez rövid előkészületet követően válhat valóra. Párhuzamosan a lehetőségek létrehozásának jogi munkálatait kell elvégezni.

A felkészülő útja a képzésbe, onnan a gyakorlatba vezet, és ha kell, a munkaerő-gazdálkodás igényeihez igazodó továbbképzés vagy átképzés rendszerébe. A célorientált tevékenységre való felkészülés rendszerint olyan specializációhoz juttatja a munkavállalót, amelynek tudástartalmát bővíteni tudja, de alkalmazhatóságának körét már nem. Az alkalmazás bővítése már újabb területen megjelenő tevékenységet jelent. A munkaadó tudja a **munkavállaló kompetenciáját** más területen és/vagy más kompetenciákkal kapcsolatosan hasznosítani. A kompetenciák folyamatos illesztése szükséges, mert az új tennivalók folyamatosan megjelennek. A képzés felé támasztott igényt leginkább a munkahelyek, az érdekvédelem, a kamarák visszajelzésükben fogalmazhatják meg. Másrészről a fenntartható preventív tevékenységet garantáló preventor intézmény a jelentkező igényeket és érdekeket folyamatosan figyelve hozza létre a professzionális preventorok **képzésének tartalmát**. Egyedi esetek, közösségi folyamatok tranzakciói valósulnak meg eredményesen abban az integrációs folyamatban, melyben a célorientált képzés során a felelősök döntése és a résztvevők egyetértése létrejön. Minden tanulmány és szakdolgozat hozzáférhető lesz elektronikusan.

A képzés szakaszai

I. szakasz: Preventor alapképzés

A képzés során tudatosan fejlesztett **képességekkel** a preventor asszisztens megelőző tevékenységben való részvételét teszik lehetővé bármely helyen. A preventor asszisztens a mesterpreventor asszisztenseként dolgozhat. Tanulmányait a mesterpreventor képzésben folytathatja. Az alapképzés diszciplínaként akkreditálva javaslatunk szerint a 'Preventív felelősség és tudatosság' címmel mindenki számára elérendő mind az ismeretek, mind a magatartás szempontjából akkor is, ha a továbbiakban nem vesz részt a mesterképzésben.

3. táblázat: A preventor alapképzés modulja, témái, tudásanyaga

Ssz.	A képzési modul neve	A képzés témái	A képzés tudásanyaga
1.	Proaktivitás	Szocializációs folyamatok	1. egyedi szint, 2. közösségi szint, 3. kulturális szint, 4. transzcendens vonatkozások
2.	Kompetenciák	1. Sokféleség kezelésének képessége	1. információk, 2. tudástartalom típusai, 3. logikától a jelenségek kezeléséig, a helyes gondolkodás
3.		2. Perceptív képesség	1. az információk ideáltípusai, 2. értelmezés, 3. ítélet és érték, 4. attitűd, 5. a döntésben szerepet játszó komponensek, 6. tanulási típusok, 7. segítség, 8. jogosultságok, a jog normatív kerete
4.		3. Kommunikatív képesség	1. üzenetkapcsolat, 2. digitális kommunikáció, 3. team-munka, 4. stílusok

5.		4. Aktivitási képesség	1. döntés-cél, 2. aktivitások típusai, 3. az aktivitások tartalma, 4. az aktivitás iránya, 5. kölcsönhatások, 6. hatékonyság
6.		5. Narratív képesség	1. életciklus, 2. kultúra, 3. helyzetleírás, 4. kifejezési formák, 5. esettanulmány

Forrás: Saját szerkesztés

II. szakasz: Mesterpreventor képzés

A mesterpreventor általános, azaz **minden szintre** érvényes tudását a mesterpreventor képzés során szerzi meg a képzésben részt vevő. A preventor bevonódása (több fokozatban) valamely szinten, vagy több szinten lehetséges. A hatásgyakorlás típusa lehet P (prevenció), K (korrekció), R (rehabilitáció), vagy ezek kombinációi. A mesterpreventor hasznosíthatja tudását ott, ahol önállóan foglalkoztatják, vagy dolgozhat a professzionális preventor mellett. Tanulmányait a professzionális képzésben folytathatja.

4. táblázat: A mesterpreventor képzés moduljai, témái és tartalma

Ssz.	A képzési modul neve	A képzés témái	A képzés tudásanyaga
7.	Hatásrendszer	Hatásrendszer I.: praxisok	1. a szociológiai praxisok, 2. mátrixok
8.		Hatásrendszer II.: beavatkozás	1. a beavatkozás jellege, 2. ideje, 3. jellemzői, 4. kívánt eredménye, 5. a preventív modul mint felhasználható termék
9.		Hatásrendszer III.: gyakorlat	1. a tanulási típusok megválasztása, 2. alkalmazása, 3. segítség, 4. mentés
10.		Hatásrendszer IV.: nagyságrendek, praxissajátosságok	1. nagyságrendek és integrációs szintek, 2. a preventor általános tudása és praxisspecifikus kapcsolatai, 3. praxiscsoportok, praxisközösségek
11.	Eseményszférák	Változtatási folyamatok	1. folyamatok azonos és különböző integrációs szintek között, 2. folyamatok azonos és különböző eseményszférák között
12.	Minősítések	Értékelés, a helyzet megítélése	1. minősítések szempontjai, 2. a konverzió jelentősége, 3. a valóságról alkotott felfogás

Forrás: Saját szerkesztés

III. és IV. szakasz: Professzionális preventorképzés

A professzionális preventor önálló praxist folytathat, vagy valamely szinten megbízással dolgozik. A preventor speciális, valamely szintre, a szintek folyamatainak integrálására vonatkozó tudása a professzionális preventor képzésének tárgya. A

professzionális preventor valamely szintre (L¹- L²⁶) vagy egy, illetve több eseménycsoportra **specializálódik**.

III. szakaszban: A változtatás megvalósítása, faktorok

5. táblázat: A professzionális preventorképzés III. szakaszának moduljai és tudásanyaga

Ssz.	A képzési modul neve	A képzés tudásanyaga
13.	módszerek egy vagy több eseménycsoportban	digitális módszerek – algoritmusok, szoftverek, programok, appok, tanulási módszerek
14.	folyamatok egy vagy több eseménycsoportban	okság, kapcsolatok, egymásra vonatkoztatások, irányok
15.	személyek egy vagy több eseménycsoportban	szerepvállalások az eseménycsoportok szerint
16.	kontextusok egy vagy több eseménycsoportban	eseményszférák és kontextusok
17.	időgazdálkodás egy vagy több eseménycsoportban	időigény, rendelkezésre álló időtartam, folyamatsebesség folyamatok egymás mellett, hatások egyidőben és az elhúzó hatások
18.	változások egy vagy több eseménycsoportban	egy szinten történő szerveződések kapcsolatai és más szintek felé való kiágazásai

Forrás: Saját szerkesztés

IV. szakaszban: jártasság megszerzése, a körültekintő integrált beavatkozás

6. táblázat: A professzionális preventorképzés IV. szakaszának moduljai és tudásanyaga

Ssz.	A képzési modul neve	A képzés tudásanyaga
19.	több esemény közös és sajátos tartalma (1.) az integrációban	személyek tevékenysége, folyamatokban betöltött szerepe az eseményben; elvek, szabályok, eljárások; döntések
20.	több esemény közös és sajátos tartalma (2.) az integrációban	kontextusok és időtartamok az eseményekben; elvek, szabályok, eljárások; döntések
21.	saját specializált tartalom leírása a többi eseménycsoport számára (3.) az integrációban	integrációs tevékenység a személyek és a folyamatok figyelembevételével; elvek, szabályok, eljárások; döntések
22.	saját eseménycsoport kapcsolása bármely más eseménycsoporthoz (4.) az integrációban	integrációs tevékenység a kontextusok és az időtartamok figyelembevételével; elvek, szabályok, eljárások; döntések
23.	saját eseménycsoport más eseménycsoportéhoz kapcsolásának minimális tartalma (5.) az integrációban	valamely változtatási folyamat integrálása egy másik változtatási folyamattal; elvek, szabályok, eljárások; döntések
24.	azonosítatlan eseménycsoport kezelésére javasolt szempontok (6.) az integráció szempontjából	ismeretlen események kezelésének szempontjai; elvek, szabályok, eljárások; döntések

Forrás: Saját szerkesztés

A képzés egésze:

7. táblázat: A teljes professzionális preventorképzés moduljai és tudásanyaga

24 képzési modul	Preventor asszisztens (6). mesterpreventor (6) professzionális preventor (12)	Képességek, a hatásrendszer, faktorok, specializáció, integráció közös és sajátos tudástartalommal
------------------	---	--

Forrás: Saját szerkesztés

A preventor intézmény

A preventor intézet 5 részegységének funkciói

Először az ország szintjén működő **preventor intézmény** létrehozásával tudunk megindulni a prediktív és proaktív tevékenységgel. Csak intézményi működés képes megőrizni a kutatási önállóságot, a diplomák hiteles tartalmának biztosítását a másokat kiszorító, kezdeményezéseket felülíró virtuális lehetőségek közegeiben.

8. táblázat: A fenntartható preventív hatásgyakorlást garantáló funkcionális egységek

Sorszám	Elkülönített funkcionális részegységek	A funkcionális részegységeken belül cseppek adják meg az online kapcsolattartás és tájékozódás lehetőségét	Tartalom
1.	FORRÁS	<i>Forrás</i>	Forrásoktól (1.) a Tudáshoz (2.) Az információkat kezelő FORRÁS-részegység az események és az objektívált valóság mennyiségi és minőségi jellemzők szerinti kezelője. Foglalkozik a fenntartható rendszer elemző részegységéből és a külső rendszerekből megkapott információkkal és adatokkal. A gyakorlati működés számára külön jelöléssel kezeli az információ típusok szerint elkülöníthető elemeket. Nyílt és zárt forráskódú anyagot tárol, szelektál, feldolgoz és eredményeit a Tudástár számára továbbadja. A TUDÁS-részegység azokkal a tartalmakkal dolgozik, amelyek hitelesek, érvényesek és feldolgozás után a céloknak megfelelően rendezhetőek, illetve alkalmazhatóak a tudásátadás folyamatában. Az adatok és forrás-információk eléréséhez ún. <i>forrás-csempe</i> (1.→2.) áll a felhasználók rendelkezésére.
2.	TUDÁSTÁR	<i>Tudástár</i>	Tudástól (2.) a Képzésig (3.) A tagolt tudásanyag nyílt, rugalmas rendszert alkot, ami az elemek szelektálását, új tartalmak felvételét

			<p>lehetővé teszi. A TUDÁS-részegység a képzési célnak megfelelően folyamatosan rendezhető és fejleszhető. A professzionalitás kialakítására irányul, ezért a változtatás folyamatának faktorai és időtényezője, valamint a változtatási folyamat eredményei szerint tartalmazza a tudásanyagot.</p> <p>A tudásanyag KÉPZÉS általi hasznosítása a képzők bevonását igényli, ami a korszerűség követelményét is tartalmazza. Az Egyetem, mint HR forrásintézmény adja azt a hátteret, amely szerint a fenntartható működés megvalósítható hosszabb időtávlatban is a releváns szükségletek, érdekek, célok elérésére. A tevékenység intézményi háttere a garanciája az innováció hasznosulásának, a társadalmi hatékonyságnak. A tudástartalom használatához ún. <i>tudástár-csempe</i> (2.→3.) áll a felhasználók rendelkezésére.</p>
3.	KÉPZÉS	<i>Konzultáció</i>	<p>Képzésből (3.) a Gyakorlatba (4.)</p> <p>A KÉPZÉS első szakaszában az asszisztensek tudásanyagát kell elsajátítani. Megszerzésének online és nappali formáját a felsőoktatáshoz, például a tanárképzéshez észszerű csatlakoztatni. A mesterképzés végén valamely fenntartható funkcióhoz csatolt mesterpreventor diplomát kap a végzős, aki ezt követően a tényleges gyakorlati munkára az úgynevezett hatásrendszeri képzés során nyeri el a preventor professzió gyakorlásának engedélyét adott időtartamra, amelyet kreditpontok elnyerésével folyamatosan megújíthat.</p> <p>A változtatási folyamat megvalósítása érdekében a felkészítés teljes anyaga tartalmazza a változtatási folyamat információinak kezelésére, a folyamat tartalmára, irányára, tárgyára, a preventor betöltött szerepére és a tevékenység elemzésére vonatkozó elméleti és gyakorlati tudást. A megszerzett tudás a GYAKORLAT számára önálló praxisban, valamilyen közösségi szerveződésben vagy intézményi tevékenységben hasznosítható. A képzés során ún. <i>konzultáció-csempe</i> (3.→4.) áll a hallgatók rendelkezésére.</p>
4.	GYAKORLAT	<i>Gyakorlat</i>	<p>Gyakorlatból (4.) az Elemzésbe (5.)</p> <p>Helyeket szoktunk megjelölni valamely professzió hasznosítása, működése, a GYAKORLAT számára. A helyek valamilyen tevékenységre adnak lehetőséget vagy</p>

			<p>fizikai térben egy-több ponton meghatározva, vagy a virtuális térben telepítve.</p> <p>A feladatok, problémák, kérdések, kérések, új információk, új tapasztalatok, új élmények helyein a létrejövő situációk az integrációs tér bármely eleme között kialakulnak. Időben lejátszódó tranzakciók sora alkotja a változtatás folyamatát. A szociológiai praxisok (pl. képzés, egészségügy, sport) személyhez kapcsolt folyamataiban a preventor illetékességének megfelelően hatásgyakorló személy. Tevékenysége módszerhez, eszközhöz, alkalmazott formákhoz kapcsolódik. A kívánt cél elérésének folyamata ELEMZÉS tárgya. A gyakorlat során ún. <i>gyakorlat-csempe</i> (4.→5.) áll a gyakorlati munkát végzők rendelkezésére.</p>
5.	ELEMZÉS	<i>Elemzés</i>	<p>Elemzésből (5.) a Forráshoz (1.)</p> <p>Az ELEMZÉS magát a változtatás folyamatát elsősorban reflexív módon dolgozza fel, az érvényes tapasztalatokat ítéletek formájában megfogalmazza. Az egyes tranzakciók célszerűségét, a változtatási folyamat eredményeként kialakult mintázatot elvek, szabályok és eljárások szempontjából elemzi. A tünetek (tulajdonságok, időbeli megjelenések), az okok (uni-, multikauzalitás) és a célok (uni-, multifinalitás) szempontjából kiszűrhető tényfelismeréseket tudatosítja a követő gyakorlati eset-, folyamat kezeléséhez.</p> <p>Az elemzés a tüneti, kazuisztikai példákat, a mal-formációkat, deformációkat, a defektológiába sorolt és a kinetológiai átrendeződés tényeit kataszterekben tartja számon. A megállapítások, ítéletek tartalmát információként továbbítja a FORRÁS-részegységhez. Az elemzéshez ún.: <i>elemzés-csempe</i> (5.→1.) áll az elemzők rendelkezésére.</p>

Forrás: Saját szerkesztés

A rendelkezésre állás fontossága az egyéni és közösségi integráló hatásgyakorlásban

Az új szakmai tartalom tehát teret kér magának, helyét keresi. Mert a társadalmi szükséglet, igény, érdek kezelésében felkészült preventorok munkájára van szükség, a felkészítés helyének, jelesül a felsőoktatásnak, be kell fogadnia a szakmai tartalmat és a működés funkcióit. A megszerzendő tudás valójában szakmai tulajdon, melyet be lehet építeni az egyetemi szférába (Bigirimana 2021) az 5.0-ás képzés létrehozására.

Vagyis az egyetem képez, kutat, a közösségi szolgálatra felkészít, innovál, vállalkozásokat indít. A preventív munkára való felkészítéssel, a képzőhely akkor marad az érvényes tudás átadóhelye, ha annak forrását, a tudásbázist szüntelen gondozza, a gyakorlatban szerzett tapasztalatot feldolgozza és a tanulságokat elemzi, azokból tanul. Ez teszi lehetővé, hogy a képzéssel megszerzett diploma érvényessége és hiteles tartalma megmarad, ami fejleszthető gyakorlatot eredményez, új kezdeményezéseknek, pl. új startup vállalkozásoknak jó kiindulópontja eseményterületenként.

A felsőoktatás során elsajátított tudást²⁴ a szakmájukhoz közel álló munkában legtöbbször a pedagógusképzésen (45,7%), a jogon (42,5%) és az orvos- és egészség tudományon (39%) végzettek használják munkahelyükön. A többi szakma esetében ez még kisebb. Ha ezek az adatok még hitelesek gyorsan változó korunkban, akkor ez arra utal, hogy a társadalmi igények nincsenek megfelelő mértékben összhangban a képzések korábbi struktúráival és követelményeivel, illetve arra mutatnak rá, hogy új igényekhez a képzésben új tudásnak is helyet kell kapnia, hogy akit valamire képeznek, az abban teljesítsen és abban fejlődjön. Tudatosítani kell a megismerésre és a viselkedésre vonatkozó **változási és változtatási folyamatokat**, hiszen rohamosan jelennek meg új technológiák, amelyek az egyén és a közösség fejlődését jelentős mértékben befolyásolják. A folyamatos átképzések, munkahely-változtatások a szakmai tudás felhasználásának változó útjaira utalnak. A továbbképzések és az új tevékenységhez tartozó új tudás átadásának új lehetőségei fontosabbá váltak. A tevékenység minőségének és hatékonyságának fejlesztése természetesen a technológiák, az új eszközök használatával nagyon is összefügg, de nem változtatja meg a célok elérését, amelyekre törekszünk. A szakmai mérések, minősítések rámutatnak a szakmákra vonatkozó tudást, a tennivalókat illetően döntést hozókat támogató, tudatosan fejlesztő professzióra, a preventor professzióra.

Rendelkezésre állásról akkor gondoskodtunk, ha a preventív tevékenységben nincs kapkodás, a megfelelő kompetenciákkal rendelkező személyek bekapcsolhatóak a változtatás folyamatába a GYAKORLAT valamennyi szintjén. Ez azt a helyzetet jelenti, amelyben van modell értékű modul az ELEMZÉSEK végén a hatásgyakorláshoz, vannak kiinduló adataink a FORRÁS részegységben, van teljes eseményre vonatkozó hozzáférhető TUDÁSunk és van felkészültségünk a KÉPZÉS után valamely eseménycsoport kezelésére.

Irodalom, források

Antonucci, Toni C. – Ajrouch, Kristine J. – Birditt, Kira S. (2013): The convoy model. Explaining social relations from multidisciplinary perspective. *Gerontologist*. 54(1), 82-92. o. <https://doi.org/10.1093/geront/gnt118>.

Bigirimana, Stanislas (2021): Embedding Intellectual Property in University Education. Strides toward Education 5.0. *Academia Letters*. Academia Letters, Article 3035. <https://doi.org/10.20935/AL3035>

Birher Nándor (2013): A struktúráktól a közösségig. *Humán Innovációs Szemle*. 4(1-2), 76-84. o.

²⁴https://eduline.hu/palyakezdes/20240308_felsooktatás_es_a_munkaero_piac_kozti_atmenet_DPR_egye_temistak_munkavallalasa [2024.03.10.]

Birher Nándor (2023): A túlélés háborújától az apokalipszisig: a normák feloldása a narratívákban, Humán Innovációs Szemle. 14(1), 29-38. o. <https://doi.org/10.61177/HISZ.2023.14.1.2>

Bradbury, Hilary – Reason, Peter (2013): *The Sage Handbook of Action Research. Participative Inquiry and Practice*. London: SAGE Publications Ltd.

Csoba Judit – Ladancsik Tibor (2020): Az Ezüst Generáció a munkaerőpiacon: A 65+ generáció munkavállalása és időgazdálkodása. *Socio.Hu Társadalomtudományi Szemle*. 10(2.), 53–81. o. <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2020.2.53>

Czakó Kálmán (2013): Hálózattól a közösségig: Gondolatok Birher Nándor „A struktúráktól a közösségig” című tanulmányához. *Humán Innovációs Szemle*. Humán Innovációs Szemle. 4(1-2), 84-94. o.

Czakó Kálmán (2014): A közösségalkotó ember kapcsolatai és kötöttsége: Gondolatok Dr. Birher Nándor: Osztálytársadalom versus hálózati társadalom - egy modell ötlete című tanulmányának margójára. *Humán Innovációs Szemle*. 5(1-2), 86-91. o.

Czakó Kálmán (2020): Hálózatok véletlenszerű és célorientált megváltoztatása. In: Forrai Judit – Pók Andrea (szerk.), *Hálózatok a tudományok, a technika és az orvoslás körében*. Budapest: Magyar Természettudományi Társulat. 243-269. o.

Czakó Kálmán (2022a): A megelőző tevékenység személytől függő kockázatkezelése. *Humán Innovációs Szemle*. 13(2), 33-43. o.

Czakó Kálmán (2022b): A preventor oktatói identitás. *Humán Innovációs Szemle*. 13(1), 49-54. o.

Czakó Kálmán (2022c): Paradigmák és modellek a neveléstudományi megelőzésben. In: Forrai Judit (szerk.), *Paradigmaváltás a tudományok, a technika és az orvoslás körében. A Magyar Természettudományi Társulat tudománytörténeti kötetei (5)*. Budapest: Magyar Természettudományi Társulat. 163-180. o. ISBN 978-615-80623-2-9.

Czakó Kálmán (2022d): Preventor funkciók. In: Czakó Kálmán (szerk.), *Csillagfényben: 6. köt.: A neveléstudományi megelőzés: Preventor: A preventor funkció kapcsolata a neveléstudománnyal*. Nyíregyháza: Örökségünk Könyvkiadó. 182-231. o.

Czakó Kálmán (2024): Tevékenység taxonómia. In: Czakó Kálmán (szerk.) *Teremtés*. Budapest: PPKE Teremtésvédelmi Kutatóintézet. Nyíregyháza: Palaház Kft.

Gilligan, Carol (2016): *In a Different Voice. Psychological Theory and Women's Development*. Cambridge MA: Harvard University Press.

Glick, William H. – Miller, Chet C. – Cardinal, Laura B. (2007): Making a Life in the Field of Organization Science. *Journal of Organizational Behavior*. 28(7), 817-835. o. <https://doi.org/10.1002/job.455>

Habermas, Jürgen (1981): *Theorie des Kommunikatives Handeln*. Frankfurt: Suhrkamp. (magyarul: Habermas, Jürgen (2011): *A kommunikatív cselekvés elmélete*. Budapest: Gondolat.)

Kádi Anna – Kiss Orhidea Edith – Dúll Andrea (2019): *Inspirációk: Válogatott tanulmányok Faragó Klára születésnapja tiszteletére*. Budapest: ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar.

Kegan, Robert (1982): *The Evolving Self*. Cambridge MA: Harvard University Press.

Kegan, Robert (1994): *In Over Our Heads: The Mental Demands of Modern Life*. Cambridge MA: Harvard University Press.

Kohlberg, Lawrence (1976): *Collected Papers on Moral Development and Moral Education*. Cambridge: Moral Education Research Foundation, Harvard University Graduate School of Education.

Liu, James H. – Ng, Sik-Hung – Ma, Gastardo-Conaco, Cecilia – Wong, Dennis S.W. (2008): Action Research: A Missing Component is the Emergence of Social and Cross-Cultural Psychology as a Fully Inter-Connected Global Enterprise. *Social and Personality Psychology Compass*. 2(3), 1162-1181. o. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00100.x>

Loevinger, Jean (1976): *Ego Development: Conceptions and Theories*. San Francisco: Jossey Bass.

Perry, William (1970): *Forms of Intellectual and Ethical Development in the College Years: A Scheme*. New York: Holt, Rinehart, and Winston.

Piaget, Jean (1954): *The Construction of Reality in the Child*, New York: Basic Books.

Reason, Peter – Torbert, William R. (2001): Toward a transformational social science: A further look at the scientific merits of action research. *Concepts and Transformation*. 6(1), 1-37. o.

Restás Péter (2019): *A tudományos narratív pszichológia módszerének alkalmazása szervezetpszichológiai jelenségek vizsgálatában*. Phd értekezés. PTE Pszichológiai Doktori Iskola.
https://btk.pte.hu/sites/btk.pte.hu/files/pszichologia_intezet/dokumentumok/dokumentumok/doktori%20iskola%20dokumentumok/h%c3%a1zi%20v%c3%a9d%c3%a9s-%20disszert%c3%a1ci%c3%b3k/hv-restas_peter.pdf [2023.03.24.]

Scharmer, Otto (2021): *Presencing-U-elmélet: Vezetés-Tervezés a jövőből*. <https://solintezet.hu/mindful-vezetes/mindful-facilitation/terteremto-modszerok/presencing-u-elvelet-vezetes-tervezes-a-jovobol/> [2024.03.24.]

Tókos Katalin (2005): A serdülőkori önismeret az elméleti és empirikus kutatások tükrében - pedagógiai megközelítésben. *Új Pedagógiai Szemle*. 55(10), 42-60. o.

Torbert, William (1976): *Creating a Community of Inquiry: Conflict, collaboration, transformation*. London: Wiley Interscience.

Torbert, William (1987): *Managing the Corporate Dream*. Homewood IL.: Dow Jones-Irwin

Torbert, William (2013): Listening into the Dark: An Essay Testing the Validity and Efficacy of Collaborative Developmental Action Inquiry for Describing and Encouraging Transformations of Self, Society, and Scientific Inquiry. *Integral Review: A Transdisciplinary & Transcultural Journal for New Thought, Research, & Praxis*. 9(2). 264-299. o.

Torbert, William (2021): New Social Science Paradigms for the 21st Century. *Academia Letters*, Article 112. - <https://doi.org/10.20935/AL112>. [2023.03.12.]

Vincze Györgyi (2020): Az erkölcsi ítéletalkotás fejlődése és fejlesztési lehetőségei intézményes keretek között. *Gyermeknevelés: Online Tudományos Folyóirat* 8(3), 72-92. o. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.3.72.92>

Wilber, Kenneth Earl (2000): *Integral Psychology*. Boston: Shambhala.

Online források

<https://apps.apple.com/de/app/preventor-id/id1635596963> [2024.03.10.]

<https://ceginfo.hu/ceg-adatlap/preventor-kft-0109660062.html> [2024.03.10.]

https://eduline.hu/palyakezdes/20240308_felsooktatas_es_a_munkaero_piac_kozti_atmenet_DPR_egyetemistak_munkavallalasa [2024.03.10.]

<https://epale.ec.europa.eu/hu/blog/epale-interju-otto-scharmer-egy-rendszer-megvaltoztatashoz-batornak-kell-lened-ahhoz-hogy> [2024.03.24.]

https://www.infield-safety.com/augenschutz/schutzbrillen/vollschutzbrillen/preventor/?attribute_pa_bezeichnung=preventor-grau-tuerkis-pc-hc-af-as-uv szemüveg [2024.03.10.]

<https://kunigundakozpont.hu/preventor> [2024.03.10.]

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10036248> [2024.03.10.]

<https://mersz.hu/blaho-czako-poor-nemzetkozi-menedzsment> [2024.03.10.]

https://preventor-com.translate.google/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=hu&_x_tr_hl=hu&_x_tr_pto=sc [2024.03.10.]

<https://spauza.hu/balasko-hajnalka-onismereti-trener> [2024.03.10.]

<https://vmi.life/eletvezetesi-preventor> [2024.03.10.]

<https://vmi.life/jelentkezes-parkapcsolati-preventor> [2024.03.10.]

<https://webshop.opten.hu/preventor.-hu-kft-c1309103576.html> [2024.03.10.]

<http://www.preventer.hu> [2024.03.10.]

AVAILABILITY OF EXPERTS IN PREVENTION

KÁLMÁN CZAKÓ

The article is about the creation of the profession of prevention. The need for the development of the training system arises from the question whether the knowledge of the graduates of the current courses is sufficient to carry out activities in accordance with existing individual and social interests? Real progress in this requires the innovation of new content. For the development of Education 5.0 (Bigirimana 2021), it is important to broaden the previous functions of the university both in terms of the reception of innovations and preparation for businesses, startups. This is particularly important for the development of new training content and new competencies. The purpose of our innovation is to create the profession of prevention and a real-time institution guaranteeing sustainable preventive activity.

Keywords: innovation, concept, training, integration, sustainable prevention